

Mantalsförteckning över staden mellan broarna av år 1652.

Som bilaga till Samf. S. Eriks årsbok publicerade grove F.U. Wrangel på sin tid denna värdefulla urkund. Emellertid underlät han att samtidigt utgiva noter och register till densamma, vilket han gjort, att den icke alls blivit till den nytta, den eljest skulle ha kunnat vara till.

Denna underlåtenhetssynd av den framstående forskaren vill jag nu söka att i någon mån utplåna genom nedanstående noter och register. Tyvärr omfatta mina utdrag ur tankeböckerna i allmänhet ej så sen tid som 1650-talet, men de gå dock för det inre kvarteret och några av de övriga till 1644, och dessutom har Wrangel själv en mängd noter, som kunna användas som komplement. Framför allt är hans förteckning från 1646 över dem, som blivit tillsagda att mura igen hålen i murarna efter de avrivna trummorna, at stort värde. Den är publicerad i hans Stockholmsiana I-IV, sid. 369 ff. (i det följande citeras detta arbete blott med W.). En annan urkund som för det parti, den omfattar, varit till ännu större nytta, är kartan Stockholm nr 9 över stadens västra parti i krigsarkivet. Där får man till skänks en stor del av ägarnes namn och tomternas mått, varigenom identifieringen för dem göres till en ren bagatell. Kartan har tidigare brukats av R. Josephson vid arbetet med Borgarhus I. Slutligen har jag naturligtvis använt 1703 års karta samt 1683-års mantalsförteckning för det östra kvarteret.

Efter denna lilla inledning övergår jag till kommentarerna och börjar såsom mantalslängden med

Södra kvarteret.

Nr 2. Jacob Fårbus till Lundh upplät 1655 31/1 (enl. löst papper i rådhusarkivet) till handelsmannen Jacob Feiff i enlighet med brev av 1654 30/11 och 4/12 ett stenhus östantill inemot Järntorget i hörnet vid Lilla gränden och Osterlånggatan, jämte ett gårdsrum innanföre och en fri utgång på gatan "Under Kijkendahl". Bredden på östra sidan vid Osterlånggatan från hörnet av Lilla gränden söderut till Conrad Fullt skinnares hus 25 alnar 14 tum. Dessutom har detta Jacob Feiffs hus en portgång in i sitt gårdsrum under skinnarens hus, 2 alnar 7 tum bred. Längden på norra sidan vid Lilla gränden från hörnet vid Osterlånggatan och västerut till Reinholdt Böckmans hus är 39 1/4 aln. Bredden på västra sidan från Lilla gränden och söderut till Reinholdt Böckmans arvingars

hus 17 1/4 aln, Längden vid södra sidan både med huset och rummet från Reinholdt Böckmans arvingars hus och österut till Conrad Fulttz skinnares hus 28 alnar. Läget är tydligt angivet: Österlånggatan 34. Här torde ett apotek ha förlagts, eftersom Kristian apotekare var skriven här.

Nr 3. Den store fältherren Johan Banér hade av konung Gustaf II Adolf fått huset "Tre Kronor", så kallat efter den dit förlagda källaren. Rörande denna hänvisas till min uppsats i Samf. S. Lriks årsbok för 1922.

Nr 4. Av noten till nr 2 synes, att nr 4 var Österlånggatan 36, även kallat Kikendal, ej Kyskendal. Av initialerna över porten, C F A S, be-teckna såsom R. Josephson säger i Borgarhus I, sid. 189, de två första Conrad Fult; de båda övriga Anna Schultz, hustruns namn.

Nr 5. Av noten till nr 2 framgår, att Reinhold Böckmans hus var Österlånggatan 38-Prästgatan 84. Hälften av huset hade han 1639 30/3 upp-låtit till Henrik Murman.

Nr 6. Lorens Andersson ryttare under Upplandsfanan upplåter 1622 2/12 (tänkeboken, fol. 82) till sin sväger Henrik Larkman rådman hälften i faderns, sal. Anders Larssons (den bokante kungl. köpmannen) hus vid Järntorget mellan Hans Meijers och Reinhold Böckmans hus. Detta låg tyd-ligen öster om Österlånggatan 38 och motsvarade således närmast nuv. Järntorget 83 B.

Nr 7. Johan Vought upplåt 1651 30/6 (tänkeboken) till Arendt Pastor ett hus vid Järntorget; priset var 5600 riksdaler in specie samt 50 du-käter som äreskänk. Husets bredd på övre västra sidan vid gatan från Järntorget och söderut till Hans Pähls hus var 12 alnar, längden på norra sidan vid torget från hörnet vid gatan och ner till det tomtstycke, som Arendt Pastor förut hade köpt av staden, 29 3/4 aln. I längd på södra sidan vid Hans Pähls hus ifrån gatan och ner till bemänte tomt 31 alnar. Bredden på nedre och östra sidan från Järntorget och till det tomtstycke, som Hans Pål brukade, 15 alnar. Egendomen låg alltså i östra hörnet av Järntorgsgatan och Järntorget närmast motsvarande Järn-torget 57 nu, där helt visst icke fanns något apotek, som däremot sanno- likt inrymts i nuv. Järntorget 34, eftersom en apotekare upptages där.

Nr 14. Cornelius Rolandsson upptages (som Cornelius Rolijg) i 1646-års förteckning vid Västerlånggatan, se W., sid. 373.

Nr 16. Om Eric Rosenhielm, som före adlandet hette Eric Bröms, se Anrep, III, sid. 483, v.sp.

Nr 18, 19. Bengt Skytte var son till Johan Bengtsson Schroderus, nob. och baron. Skytte af Duderhoff, och friherrinnan Maria Näf, dotter till ståthållare Jacob Näf; se Inrep IV, sid. 1. Förmodligen var huset samma som i 1582-års mantalslängd upptages som tillhörigt Jacob Näf och därvid åsatts nr 267. Det låg enl. W., sid. 380 "emot Söderport".

Nr. 20. Doctor Johan Salvius ägde 1646 hus "emot Söderport", se W., sid. 380.

Nr 21. Hans Pahl ägde, som vi ovan sågo i noten till nr 7, huset närmast söder om Arendt Pastors hus (nr 7), vilket öfven stämmer bra med uppgiften i W., sid. 372, att det låg "emot Söderport".

Nr 22. Olof bagare, som för resten även står som ägare till huset nr 9, befann sig, enl. W., sid. 372, i hus "emot Söderport".

Nr 23. Olof Erikssons hus låg, enl. W., sid. 372, "emot Söderport".

Nr 24. Se ovan noten till nr 20.

Nr 27. Detta hus kan möjligen ha varit den södra delen av Västerlånggatan 78, d.v.s. hörnet till Järntorget. På grund av att samma ägare i flera fall ägde olika hus här i trakten, är det förenat med ganska stora svårigheter att i varje särskilt fall avgöra identiteten.

Nr 29. Måhända Västerlånggatan 81 (eljest östra delen av 79); se nästa.

Nr 30. Om föregående hypotes är riktig, torde detta hus ha varit huset bakom, d.v.s. Prästgatan 80.

Nr 31. Wellam Lehusens hus kan icke, se Wrangels uppgifter i Stockholmiana I-IV, sid. 387, not. 66, ha varit beläget gentemot den lilla, nu avstängda grunden vid kv. Trivia; se nedan noten till nr 35. Där emot är troligt, att fråga är om ett hus på Västerlånggatans östra sida, närmast till hands ligger d. fastigheten Västerlånggatan 79, helt eller delvis (västra delen). Se följande.

Nr 32. Torde, eftersom det kallas 2:a huset, ha varit huset bakom föreg.; uppe vid Prästgatan alltså (nr 78). Se W., sid. 302 ff.

Nr 33. Jacob Grundel ägde enl. karten av 1651 egendomen Kornhamnstorg 2, Cerberus 1. Någon anledning att, som R. Josephson gör i Borgarhus I, sid. 238, antaga tomten obebyggd, finnes icke. Se noten till nr 35.

Nr 34. Förmodligen Västerlånggatan 52, Typhon 9; se W., sid. 289 ff.

Nr 35. Den 27 nov. 1626 upplät Jacob Grundel rådmän såsom fullmäktig för sin hustrus samtliga syskon, sal. Simon Depkens (fordom borgare i Västerås) arvingar, till sin svåger Michel Weilitz handelsman ett

stenhus med tillhörande fast egendom, sträckande sig hela gränden åt, med största delen av valvet över gränden; läget var vid Västerlånggatan mot Järntorget mellan svågerns, Tomas Funkes, och unge Erik Larssons hus; priset 2500 daler. Det torde alltså ha varit norra delen av Västerlånggatan 78 (vilket stämmer med Josephsons uppgift i Borgarhus I, sid. 200).

Nr 36. Samma dag, som nyss nämndes, 1626 27/11 upplät samme Jacob Grundel å Simon Depkens samtliga arvingars vägnar till sin sväger Tomas Funck handelsman två sammanbyggda stenhus, som sträckte sig hela gränden nedåt, med ett stycke valv över gränden; läget var vid Västerlånggatan mellan Petter Grönbergs och Michel Meilitz' hus, priset 1600 daler. Dotta var sål. Västerlånggatan 76 och Kornhamnstorg 59. (stämmer med Josephsons uppgift i Borgarhus I, sid. 200). Tomas Funck får 1644 21/8 (tänkeboken, fol. 204) av staden upplåtelse på två nya tomter vid hans nya hus på Åkaretorget (nuv. Kornhamnstorg), av vilken den ena tomten var 13 alnar i längd vid Åkaretorget och 11 1/2 i bredd från den lilla gränden, mellan hans och sal. Michel Melis' hus. Härigenom blev hela hans tomt 290 kvadratalnar, längden från Västerlånggatan till Åkaretorget på södra sidan 78 alnar, på norra sidan 77 alnar i bredden vid övre gatan 9 1/2 aln och vid Åkaretorget 15 alnar. Den andra tomten låg nedanför Vattubrinken (se noten till nr 62).

Nr 37. På grund av uppgiften, att Petter Grönbergs hus låg närmast nordväst om Funcks (se noten till nr 36),^{torde} detta vara Västerlånggatan 74. På 1651-års karta betecknas fru Brita Grönberg som ägare till såväl denna som granntomten fram till Funkens gränd, d.v.s. Västerlånggatan 72, Funkensgränd 3 och 5.

Nr 41. Fredrik Woode ägde tomt mellan Stora Nygatan och Västerlånggatan. Antingen avses Kornhamnstorg 49, Typhon 16, till vilken Fredrik Woode uppgives som ägare å kartan av 1651, eller också huset intill åt Västerlånggatan, d.v.s. Västerlånggatan 66, Typhon 19.

Nr 43-45 Västerlånggatan 64-60, se kartan av 1651.

Nr 46. Torde vara det, som på 1651-års karta benämnes doktor Johan Grans, d.v.s. Västerlånggatan 58.

Nr 47. Västerlånggatan 56, enl. 1651-års karta.

Nr 48. Stora Nygatan 41 enl. 1651-års karta.

Nr 49. Enl. 1651-års karta ägde Hans Hansson hela tomten utmed norra sidan av Funkens gränd, d.v.s. nuv. Västerlånggatan 70 och Kornhamnstorg 53. Se W., sid. 387, not. 65, och Josephson i Borgarhus I, sid.

207 och 224.

Nr. 53. Uppgives, ha legat vid Västerlånggatan, se W., sid. 379.

Enl. W., sid. 338 ägde Ture Sparre de båda husen 67 och 69 Västerlånggatan, Latona 5 och 6 resp.

Nr 54. På 1651-års karta upptages sal. herr Gabriel Gabrielsson som ägare till Kornhamnstorg 51.

Nr 55. Enl. 1651-års karta Stora Nygatan 46, Cerberus 5.

Nr 56. Enl. 1651-års karta större delen av nuv. Kornhamnstorg 4, Cerberus 2, se noten till nr 58-60.

Nr 58-60. På 1651-års karta står Claes bryggare som ägare av större delen av Lilla Nygatan 29, Cerberus 3; sydost därom finnes en tomt utan namn, motsvarande resten av Lilla Nygatan 29 samt en liten del av Kornhamnstorg 4. Eftersom Claes bryggare var ägare till tre hus i rad här, får man väl antaga, att denna tomt även tillhörde honom.

Nr 61. Peter Hansson fick 1645 8/8, enl. W., sid. 387, av staden en tomt nedanför Stora Nygatan, söder om Mårten Augustinsson Lejonskölds säteshus, hållande 37 alnar i längd ned till Klas bryggares tomt. Hans namn återfinnes på karton som ägare till Stora Nygatan 44.

Nr 62. Enl. kartan ägde Tomas Funck Stora Nygatan 37, Typhor 19. Staden upplät 1644 21/8 (tänkeboken, fol. 204) till Tomas Funck utom den i noten till nr 36 omhämnda tomten även en tomt nedanför Vattubrinken och välborna fru Brita Bielkes hus, vilken höll i längd 38 alnar och i bredd 19 3/8. Det kan förtjäna att omnämnas, att bredden på kartan angivits till 19 alnar. Då i W., sid. 290, Wrangel yttrar om Västerlånggatan 52, att han, fränsett 1651-års karta, ej funnit några handlingar, som bestyrka, att fru Brita Bielke ägt detta hus, har jag velat påpeka, att en sådan föreligger i ovanstående tänkeboksutdrag. Rodan 1637 23/10 omtalas, huru Tomas Funcks hus i Vattubrinken då uppbjöds 1:a gången, vilket väl betyder, att tomten då var stadens.

Nr 63. Enl. 1651-års karta hela kv. Pan, Stora Nygatan 40 & 42.

Nr 64. Stora Nygatan 35 (i hörnet av Tyska Brinken), Cybele 12.

Nr 65. Enl. 1651-års karta Västerlånggatan 50. Tyska Brinken 28, Cybele.

Nr 66. Henrik Luerman upptages på samma karta till egendomen Stora Nygatan 38, Tyska Brinken 32, Pyramus 2. Tomten hade staden 1641 28/8 (enl. tänkeboken) upplätit till Hans Hansson; varvid bredden vid Stora Nygatan uppgavs vara 18 alnar, bredden vid Jochum "Allestädos" hus

lika stor samt längden på båda sidor 37 alnar.

Nr 67. Enl. kartan Stora Nygatan 34, Pyramus 4.

Nr 71,72. Lilla Nygatan 25, Pyramus 1, enl. kartan.

Nr 73. Lilla Nygatan 25, Pyramus enl. kartan.

Nr 74,75. Lilla Nygatan 19 och 21, Pyramus 6 och 7 resp., enl. kartan.

Nr 76. Stora Nygatan 29, enl. kartan.

Nr 77. Stora Nygatan 30, Thisbe 1, enl. kartan.

Nr 78. Stora Nygatan 27, Cybele, 8, enl. kartan. Vålborne Ivar Nilsson till Strömse och Hyltenäs får 1643 10/6 (tänkeboken, fol. 194) upplåtelse på en tomt ovan Konungsgatan (Stora Nygatan) västan till i hörnet på södra sidan om Predgränden (nuv. Skräddaregränden) näst nedanför hans gårdsrum. Längden uppåt gränden 21 alnar, bredden 12.

Nr 79. Stora Nygatan 28, Thisbe 2, enl. kartan.

Nr 80. Jochum Schultz ägde två fastigheter, tillsammans motsvarande Stora Nygatan 26, Thisbe 3, enl. kartan. Måhända var nr 80 den sydöstra; se även noten till nr 102,103.

Nr 81. Stora Nygatan 25, Pandora 2, enl. kartan.

Nr 83. åNorra delen av Västerlånggatan 40, enl. kartan.

Nr 84. Södra delen av Västerlånggatan 40, enl. kartan.

Nr 85. Västerlånggatan 42, Cybele 4, enl. kartan.

Nr 86. Västerlånggatan 44, Cybele 4, enl. kartan.

Nr 87. Västerlånggatan 46, Cybele 3, enl. kartan.

Nr 88. Västerlånggatan 48, Cybele 2, enl. kartan.

Nr 96 eller 99. Stora Nygatan 23, enl. kartan; Västerlånggatan 36 1/2 var väl det ena huset; de bilda tillsammans kv. Parcas.

Nr 97. Troligen Västerlånggatan 38, Pandora 1. Se även W., sid. 373 och 387.

Nr 99, se ovan noten till nr 96.

Nr 100,101. Hans Loduic upptages 1646 vid Bokbindaregränden (= Bedoirsgränden), se W., sid. 377.

Nr 102,103. Torde ha legat på södra sidan av Kåkbrinken. Troligen var nordvästra delen av Stora Nygatan det ena huset. Se ovan under nr 80, ävensom W, sid. 387.

Nr 108. Simon Simonsson Rosenberg ägde Lilla Nygatan 17, enl. kartan.

Västra kvarteret.

Nr 1. Berendt Eriksson upptages vid Kåkbrinken 1646, se W., sid. 372. På 1651-års karta upptages han som ägare av en liten tomt inom nuv. nr 21 Stora Nygatan, vilken var ungefär kvadratisk och hade sin västra sida på 6 1/2 alns avstånd från Stora Nygatan och varje sida 11 alnar. Det är att märka, att på 1651-års karta en gränd är markerad närmast norr om Berendt Erikssons och Bengt Hanssons tomter, vilken gick ända upp till Västerlånggatan. Se nästa.

Nr 2. Denna låg närmast öster (ovanför) Berendt Erikssons (nr 1) och tillhörde även nuv. nr 21 Stora Nygatan, enl. 1651-års karta.

Nr 3. Kåkbrinken 10 och Västerlånggatan 36, sal. Ulysses 2 och 4, enl. 1651-års karta.

Nr 4. Jochum Schult bagare ägde Stora Nygatan 24, enl. kartan.

Nr 5. Lilla Nygatan 15 (Kåkbrinken 16), enl. kartan.

Nr 6. Uppsalaprofessorn doktor Olof Laurelius ägde enl. kartan, Lilla Nygatan 13, vars tomt han enl. tänkeboken fått upplåtelse på 1642 28/9 av staden, varvid bredden vid gatan uppgavs till 28 alnar och längden på norra och södra sidorna till 37 alnar för var och en. Priset var 259 daler.

Jönsson

Nr 7. Anders Jönsson står på 1651-års karta som ägare till två tomter inom kv. Penelope, den ena i övre, östra hörnet, omfattande 30 alnars fasad åt Lilla Nygatan, räknat från hörnet, samt gående västerut till ungefär mitten av kvarteret; den andra låg väster om föreg. med 15 alnars fasad åt Lilla Nygatan, d.v.s. fram till det västra hörnet, gick längs Yxmedsgränden och hade även fasad åt Lunkbrogatan, även den 15 alnar.

Nr 8. Olof Persson upptages i W., sid. 372, såsom boende i Yxmedsgränden. På 1651-års karta upptages fru Karin Bååt som ägarinna till nr 2 i kv. Aurora.

Nr 9. Staffan tunnbindare bodde i Yxmedsgränden, enl. W., sid. 372.

Nr 12. Erik Geet och hans syster ägde tillsammans ungefär hälften, nämligen den sydöstra delen, av Stora Nygatan 19, Iphigenia 4. Erik Geet ägde själva hörnet, en rektangel 9 alnar åt Stora Nygatan och 10 åt Yxmedsgränden, systerns tomten ovanför.

Nr 14. Olof skräddare bodde i Yxmedsgränden 1646 enl. W., sid. 372. av W., sid. 386, not. 53, förefaller det som om det skulle vara fråga om Yxmedsgränden 4.

Nr 15. Häster Per i Kiula ägde hus i Yxsmedsgränden 1646, enl. W., sid. 372.

Nr 16. Nils Persson Skunck i Yxsmedsgränden 1646, enl. W., sid. 372.

Nr 18. Att Michel Abrahamsson upptages i Yxsmedsgränden 1646, se vi av W., sid. 372. På 1651-års karta står han som ägare till större delen av kv. Ulysses, nämligen den del, som begränsades av Stora Nygatan och Västerlånggatan samt Yxsmedsgränden och den lilla gränden närmast norr om Berendt Eriksson (se noten till nr 1 ovan). Men han ägde då även en del av Stora Nygatan 22, en rektangulär tomt med 18 alnars bredd åt Stora Nygatan räknat från gränsen till Stora Nygatan 24 och på djupet gående halvvägs till Lilla Nygatan.

Nr 19. Henrik Grundel bodde 1646, enl. W., sid. 372., i Yxsmedsgränden.

Nr 20. Clemet Mattsson bodde 1646, enl. W., sid. 372, i Didrik Fiskares gränd.

Nr 21. Clemet skräddare var möjligen identisk med den Clemet Olofsson, som upptages i 1646-års förteckning i Didrick Fiskares gränd, se W., sid. 372.

Nr 24. Jochum Christoffersson i Didrik fiskares gränd, se W., sid. 372.

Nr 26. Märten Larsson i Yxsmedsgränden, se W., sid. 372.

Nr 27. Matts Andersson upptages 1646 i Didrik fiskares gränd av W., sid. 372. På 1651-års karta står han som ägare av nordvästra delen av Stora Nygatan 20, Tritonia 4, där hans rektangulära tomt börjar 20 alnar från hörnet av Yxsmedsgränden och har en bredd av 14 alnar vid Stora Nygatan. Då denna fastighet låg mitt framför Didrik fiskares gränd, är det väl den, som avses.

Nr 29. Erik Lögk fanns 1646 i Didrik fiskares gränd, se W., sid. 372. På 1651-års karta finner man honom som ägare av Stora Nygatan 17 (han ägde även Stora Nygatan 14).

Nr 30. Lars Andersson upptages på 1651-års karta närmast norr om Matts Andersson, han ägde sål. Stora Nygatan 18, bredden åt stora Nygatan var 15 alnar, tomten rektangulär.

Nr 33. Hans Andersson ägde enl. 1651-års karta fastighet mellan Sven vintapparens gränd och Överskräraregränden, den 3:e räknat från Stora Nygatan, börjande 27 alnar från samma gata och med en bredd av 10 alnar mot Sven vintapparens gränd.

Nr 34. Anders Eriksson ägde enl. 1651-års karta fastigheten närmast nedanför föregående, börjande 17 alnar från Stora Nygatan och med 10 alnars bredd mot gränden.

Nr 35. Salomon Standerts namn återfinnes på 1651-års karta på en tomt mellan Sven vintapparens gränd och Didrik fiskares gränd, ungefär sydvästra hälften av Västerlånggatan 28.

Nr 38. Bertil tunnbindare i Erik Ingermundssons gränd omtalas 1646, se W., sid. 371. På kartan av år 1651 står han som ägare av Tritonia 6, Lilla Nygatan 11.

Nr 39. Jochum tunnbindare fanns 1646 i Erik Ingermundssons gränd, se W., sid. 371.

Nr 40. Lilla Nygatan 2, Aurore 1, se W., sid. 295.

Nr 41. Måns Pedersson står på 1651-års karta som ägare av Övre Munkbron 7, hörnhuset till Gåsgränden (= Anders Siggessons gränd).

Nr 42. Wrangel anför i Stockholmiana V, sid. 214 f. ett utdrag ur tärkaboken, som är av intresse rörande denna fastighet och därför här anföres i största korthet. Tomas Pedersson bagare får 1647 26/5 av staten upplåtelse på ett tomtstycke vid Stora Nygatan och Anders Siggessons gränd, på dödra sidan vid Märton murmästares hus. Vidare synes av 1651-års karta, att Tomas bagare ägde östra, södra hörnhuset av Stora Nygatan och Erik Ingermundssons gränd. Det är då klart, att Märton murmästare och Tomas bagare tillsammans ägde Stora Nygatan 13, varvid den förre den södra delen med en bredd av 10 1/2 aln mot Stora Nygatan, den senare den norra delen med en bredd av 10 alnar mot samma gata och en längd av 20 alnar mot gränden.

Nr 44. Petter Rottikens brädbod omtalas av Wrangel i Stockholmiana V, sid. 216 f. Erik Hansson upplåter 1684 3/12 ett hus vid Saltmätaregränden, hållande i bredden vid Anders Siggessons gränd från salig Tomas bagares arvingars hus 10 alnar upp till salig Nils slaktares hus. Längden på nedra sidan från gränden och söderut till salig Anders saltmätares barns hus 11 alnar. Längden på övre sidan från gränden och söderut till Petter Rottikens brädbod 11 alnar. Läget är således ganska väl bestämt till Saltmätaregrändens norra sida, cirka 30 alnar från Stora Nygatan åt öster.

Nr 45. Biskop Johannes Rudbeckius får 1638 (enl. Wrangel i Stockholmiana V, sid. 214) fasta 2 Anders Siggessons hus mellan Anders Jönsson rådmans hus och Olof skinnares hus. Det var det 2:a huset från Väs -

terlånggatan räknat på Anders Siggessons gränds södra sida, sål. ungefär nuv. Gåsgränden 1, Pomona mindre 1.

Nr 47. Jon trumpetare, som enl. W., sid. 371, 1646 var skriven vid Anders Siggessons gränd, upptages på 1651-års karta såsom Jönas trumpetare på den 4:e tomten räknat från Västerlånggatan, på Gåsgrändens norra sida (= Ignatiigrändens södra sida), tomten började 33 1/2 aln från Västerlånggatan och hade 13 alnars längd mot Ignatiigränden.

Nr 48. Olof skinnares hus låg närmast nedanför Rudbecks (nr 45). Se Wrangels olika belägg i Stockholmsiana V, sid. 214 ff.

Nr 49. Tore Bengtsson. Enl. Wrangels Stockholmsiana V, sid. 216, uppbjöds Tore Bengtssons och hans styvbarns hus i Anders Siggessons gränd 1653 7/2 och uppläts till Kristian Frantzson 1653 4/4.

Nr 50. Erik Mattsson i Anders Siggessons gränd 1646, se W1, sid. 317. I Wrangels 5 e saml., sid. 215 synes, att Erik Mattssons korsverks-hus låg närmast ovanför Tomas bagares hus, som återigen var södra hörn-huset till Stora Nygatan och Gåsgränden (se noten till nr 42).

Nr. 51. Tomas bagare ägde, såsom jag förut nämnt, norra delen av Stora Nygatan 13 (se noten till nr 42).

Nr 53. Clas klensmed ägde, se W., sid. 386, not. 40, ett hus i Ignatiigränden invid det lilla stenhus, som Jakob Haase enl. gästebrev av samma dag sålt till köksmästaren Gallinus Crollius. Står på kartan som ägare av Stora Nygatan 9.

Nr 54. Lars Hinderesson, se W., sid. 385, not. 36. På 1651-års karta upptages han som ägare av en träbod vid Stora Nygatan, med 10 1/2 alns bredd mot denna gata, 27 alnar mot Gåsgränden och 30 mot Ignatiigränden, alltså ungefär Stora Nygatan 11. Han står även som ägare av huset närmast ovanför, vilket också låg mellan gränderna och hade en längd av 30 alnar utmed Ignatiigränden, motsvarande ungefär Gåsgränden 4. Dessutom ägde han hus i sydvästra hörnet av Stora Nygatan och Gåsgränden.

Nr 55. Olof Månsson upptages 1646 som boende vid Ignatiigränden, se W., sid. 371. På 1651-års karta upptages han såsom ägande den 5:e och den 6:e tomten nedifrån Stora Nygatan, liggande mellan Ignatiigränden och Göran Helsinges gränd; börjande 40 alnar från Stora Nygatan och med en längd av 8 3/4 + 14 1/2 aln mot Ignatiigränden.

Nr 56. Lasse Persson i Anders Siggessons gränd, se W., sid. 371.

Nr 57. Ignatius Meurer boktryckare, efter vilken Ignatiigränden fått sitt namn, ägde naturligtvis fastighet i denna. Å 1651-års karta

upptages han som ägare av två tomter mellan Ignatii- och Göran Helsinges gränderna, den ena med 10 alnars längd åt vardera gränden näst ovanför Clas klensmeds (som låg vid Stora Nygatan), den andra den 7:e i ordningen, d.v.s. närmast ovanför Olof Månssons, med en längd av 28 alnar mot Ignatiigården. Tomten nådde ej fram till Västerlånggatan, ty som ägare till översta huset står sal. Petter Mårtensson, vilkens hus hade en längd av 12 $\frac{3}{4}$ aln vid Ignatiigården.

Nr 59. Philip Bonde står på kartan av år 1651 såsom ägare av översta huset mellan Gåsgränden och Ignatiigården med en längd av 9 $\frac{1}{4}$ aln mot Ignatiigården, det skulle sål. ungefär motsvara norra delen av Västerlånggatan 24.

Nr 6. Anders Jönsson ägde södra delen av Västerlånggatan 24, se t. ex. Wrangels Stockholmiana V, sid. 214, not. 2.

Nr 63. Olof Perssons hus i Anders Siggessons gränd omtalas av Wrangel i hans Stockholmiana V, sid. 215. Dock är möjligt, att icke detta avses utan i stället ett hus i Jöran Helsinges gränd, ty Michel Mattsson upptages som boende i sistnämnda gränd 1646, se W., sid. 371, något som av ordningen mellan husen att döma förefaller sannolikare. Kanhända sammanhängde det med huset nr 81.

Nr 64. Enl. W., sid. 385, not. 32, köpte Per Mattsson myntsven 1627 22/2 ett stenhus i Jöran Helsingesgränd mellan Ingevald Olofssons och kamreraren Matts Nilssons hus.

Nr 67. Mäster Tomas Hillonius upptages i 1646-års förteckning vid Jöran Helsinges gränd, se W., sid. 371.

Nr 68. Anders målare upptages i 1646-års förteckning vid Lekamensgränden, se W., sid. 370.

Nr 70. Mäster Hans murmästare Stora Nygatan 8, enl. 1651-års karta.

Nr 71. Lars Kagg ägde Stora Nygatan 6 och Munkbrogatan 5 enl. 1651-års karta.

Nr 72. Sekreteraren Johan Larssons hus i Lecomens gränden 1646, enl. W., sid. 370.

Nr 77. Wellam Heijns låg, enl. W., sid. 384, not. 20, mellan Gråmunkegränden och Lecomens gränd med en längd av 15 alnar utmed vardera gränden.

Nr 80. Petter Rottiken upptages på 1646-års förteckning i Lecomensgränden, se W., sid. 370. Hans hus låg nederst på norra sidan i Jöran Helsinges gränd inom stadens mur, se W., sid. 384, not. 26.

Nr 81, se nr 63.

Nr 82. Anders Tomsson var ägare till södra, västra hörnet av Gråmunkegränden och Stora Nygatan, där han ägde tomt med 19 alnars bredd yt-
efter den sistnämnda gatan. Inskriptionen till portalen åt Gråmunkegrän-
den av huset Stora Nygatan 4 bör tolkas: Anno 1647 A(nders) T(oms)son
Anna (Jakobsdotter) K(ol) M(äter). Josophson uppgiver mannens namn rik-
tigt men föreslår såsom sannolikt ett felaktigt för hustrun. Anders Toms-
son och Anna Jakobsdotter Kolmäter gifte sig 1643 11/5.

Nr 83-97. Lågo samtliga på Riddarholmen och hänvisas rörande dom till
Utredningar rörande statens mark och tomtor i Stockholm, I, Riddarholmen
av Emil Hildebrand. På 1651-års karta äro bl.a. utsatta Nr 94-97, vilka
därför nämnas här.

Nr 94. Fredrik Stenbocks hus låg på Riddarholmen, se 1651-års karta.

Nr 95. Bengt Oxenstiornas hus låg på Riddarholmen, intill föregående
och mittför Riddarehuset.

Nr 96. Åke Totts gård närmast öster om föreg., ungefär mitt för Rid-
darhustorget.

Nr 97. Klösterkyrkan, nuv. Riddarholmskyrkan.

98. Stora Nygatan 2, hela kv. Atomena.

Nr 99. Hans Mårtensson ägde 1645 10/2 en korsverksbyggnad, förmodligen
där vi ha Stora Nygatan 3. Se även min uppsats i Samf. S. Eriks års-
bok 1919, sid. 115, samt W., sid. 384, not. 22.

Nr 100. Möjligen var detta hus samma, som å kartan av 1703 benämnes
bokhållare Furuträds och då låg närmast ovanför hökare Måns Perssons
(nr 99?). Ägandets skulle i sådant fall motsvara den yttre åt Gråmun-
kegränden vettande delen av tomten till nr 8 Gråmunkegr. Längden utmed
denna gränd var 25 3/4 aln.

Nr 101. Nils Persson Askelöfs änka, ett litet hus ovanför nyssnämnda,
sål. utgörande den yttre delen av Gråmunkegränden 6, med en längd av
21 3/4 aln utmed denna gränd.

Nr 102. Innanför Askelöfs hus och längre uppåt, vid en liten igon-
stängd gränd låg Nils Eriksson Rosenfelts hus. Den lilla gränden omta-
las 1651 12/6 (se W., sid. 384, not. 22), då kamreraren Nils Eriksson
begärde att få stänga den mellan hans och Anders Tomassons hus i Grå-
munkegränden befintliga gränden. Detta sistnämnda hus är på kartan av
1703 placerat ovanför Nils Persson Askelöfs hus, så att det jämte den
stängda gränden hade samma bredd som detta; längden utmed Gråmunkegrän-

den var 1703 13 1/4 aln och husägarens namn mäster Petter Wibricht. Huset, som tydligen låg överst i den gamla gatan, slutade med ett hörn åt gatan:

Nr 103. Petter to Möllens hus låg i Gråmunkegränden, se W., sid. 370. Enl. uppgift i tänkeboken för 1644 22/6 (fol. 170) låg det överst.

Nr 104. Hans stenhus låg överst i hörnet av Gråmunkegr. och Västerlånggatan.

Nr 105. Jesper Nilsson Cruus af Edeby ägde två hus vid Västerlånggatan och Storkyrkobrinken, nämligen Västerlånggatan 14, Minotaurus 1, och Storkyrkobrinken 8, Minotaurus 2, allt enl. 1651-års karta.

Nr 106. Nils Olofssons hus låg närmast nodanföör Jesper Nilssons på norra sidan av Storkyrkobrinken, alltså Storkyrkobrinken 10, Minotaurus 3, enl. 1651-års karta.

Nr 107. Jöns Jönsson i Skolstugugränden, se W., sid. 370.

Nr 108. Johan Mauritz Wrangel ägde hus i Skolstugugränden nederst vid torget. Se W. sid. 394, not. 152.

Nr 109. Gamle stadsklockaren Tor Bengtsson upptages 1646 i Urvädersgränden, se W., sid. 370.

Nr 110. Finska kyrkans hus är utsatt på 1651-års och 1703-års kartor, det var Urvädersgränd 7, Minotaurus 5.

Nr 111. Biskop Johannes Mathiae Ollieqvist i Strängnäs köpte av hovrättsrådet Mathias Soop och av Anders Fransson harneskmakare egendomen i hörnet av Stora Nygatan och Riddarhustorget, ungefär nuv. Stora Nygatan 1. På 1651-års karta betecknas den som herr Mathias Soops. Nr 111 torde dock snarare ha legat på Storkyrkobrinkens norra sida.

Nr 112. Eftersom Anders Persson var hemma i Urvädersgränden, får man väl antaga, att detta doctor Johans hus låg på andra sidan torget.

Nr 113. Herr Hans' korsverkshus låg nederst på norra sidan av Urvädersgrändens norra sida; när sedan Myntgatan reglerades, mätte den ej fullt ned till denna; tomten är markerad på 1651-års karta.

Nr 114. Anders Fransson köttmånglare upptages i Urvädersgränden 1646, se W., sid. 370, och sid 384, not 14.

Nr 121. Hans Kohlmäter, namngivaren till Kolmätaregränden, ägde naturligtvis hus i denna, se W., sid. 369.

Nr 122. Gabriel Delphindal bodde likaså i Kolmätaregränden 1646, se W., sid. 369.

Nr 123. Matts Clemetsson nämnes i Kolmätaregränden 1646, se W., sid. 369.

Nr 124. Hindrich Christoffersson ägde hus i Kolmätaregränden, se W., sid. 369.

Nr 131. På tomten till gamla rådhuset vid torget, är å 1651-års karta antecknat: riksskattomästarens hus.

Nr 136. Del av Myntgatan 5, låg intill nr 113 ovan och nådde likasom denna egendom ej fram till Myntgatan.

Nr 141. Elias Andersson skrivare höll till i Stakmakaregränden, se W., sid. 369. Wrangel upplyser i samma arbete, sid. 383, att egendomen motsvarade den nuv. tomten nr 3 i kv. Cepholing, som har adressnummer 3 Västerlånggatan.

Nr 144. Hans trumpetare bodde 1646 i Stakmakaregränden, se W., sid. 369.

Nr 146. Jöran stakmakare upptages både i 1646-års förteckning, W., sid. 369, och på 1651-års karta; han ägde det korsverkshus, som betecknats med bokstaven M och låg på tomten till nuv. Myntgatan 1 och på Myntgatan.

Nr 147. Conrad von Falkenborgs tomt låg närmast den tomt, varå sedan gamla rådhuset uppfördes. Den låg väster om Myntgatan och norr om den lilla Rådhusgränden. Tomten var rektangulär och 80 alnar djup, samt 25 alnar längs Myntgatan, motsvarade således den sydvästra (ungefärliga) hälften av Myntgatan 4; allt enl. 1651-års karta.

Nr 148. Hans Månsson Oliveblads tomt låg intill föregående och utgjorde resten av Myntgatan 4. Tomtens djup var 80 alnar och bredden utmed Myntgatan 20 alnar.

Nr 149. Hans skräddare upptages 1646 i Stakmakaregatan, se W., sid. 369. På 1651-års karta upptages han nederst vid Myntgatan på Salviigrändens nord-östra sida, men hans tomt gick också ett gott stycke ut på Myntgatan, likasom fallot var med nr 146 ovan.

Nr 149. Motsvarade sål. närmast Salviigränd 7 och tomtstycket utanför på gatan.

Nr 150. Olof kannsjutare upptages i 1646-års förteckning i 2:a gränden från Norreport, närmast motsvarande Salviigränden nu, se W., sid. 369. Enl. 1651-års karta ägde han Västerlånggatan 6.

Nr 152. Fru Ebba Leijonhufvuds hus låg vid Smedjegatan, se W., sid. 379 samt not. 150, sid. 393 f.

Nr 153. Johan Kemmer guldsmed ägde 1646 hus i 2:a gränden från Norreport, se W., sid. 369, och not. 3, sid. 383. Han var måg till boktryckare-

ren Ingnatius Mourer.

Nr 156, 157. Wrangel ägde hus vid Smedjegatan, se W., sid. 379 och not. 149, sid. 393.

Nr 170. Förmodligen är detta ett hus, som råkat att bli förbigånget och därför icke kommit i sin riktiga ordning. Friherre Knut Göransson Posse, som det väl är fråga om, var kusin till Christer Posse, som 1651 ägde den nedre hälften av nuv. nr 1, kv. Palamedes (Lilla Nygatan 1). Då detta hus förut ej omnämnts, är möjligt, att det nu avses.

Nr 171. Mathias Soop hade flera hus. bl.a. det stora huset Stora Nygatan 1; se nr III ovan.

Nr 172. Riddarhusets tomt är tydligt utmärkt på 1651-års karta, till vilken hänvisas.

Inre kvarteret.

Jag övergår nu till det inre kvarteret. I urkunden saknas här numrering för husen, varför sådan har måst införas av mig.

Längden börjar med nuv. kv. Rådstugan i det att nr 1, greve Per Brahes hus var nr 3 där enl. Wrangels beteckning på den lilla kartskissen sid. 402 i Stockholmliana I-IV.

Nr 2. Kannegjutaren Jöran Joskes hus, oftast endast kallat kannegjutarehuset, var Wrangels nr 4 i samma kvarter. Tänkeboken för 1637 24/8 omtalar, huru mästare Jöran Joske kannegjutare då besvärade sig över sin grannkvinna hustru Sara, sal. Baltzar Gehrs änka, att hon ville förmena honom att sätta upp fönster i sitt hus, vettande in i hans gårdsrum mot kyrkogården. Baltzar Gehrs och efter honom hans änka, se nr 7 och 8 nedan, ägde således granngården.

Nr 3. Philip Magnus Schmidt, vilken enl. uppgifter av Ahlberg samt Lovertin och Schimmelpfong redan 1623 hade inkallats av drottning Maria Eleonora, hade 1625 fått tillåtelse att förlägga sitt apotek till Stortorget. Det befann sig i nuv. Trångsund 14. Se Holmliana et Alia, band I, sid. 222.

Nr 4. Per Olofsson Finne och hans hustru Elsa Henriksdotter ägde, enl. tänkeboken för 1637 23/8, stenhus på Stortorget i hörnet av Trångsund, näst intill sal. Erik kannegjutares hus. Vid ett tidigare tillfälle, 1635 27/5, uppgavs huset såsom deras säteshus vid Stortorget i hörnet, näst Erik Arvidsson kannegjutares hus, och att därtill hörde valv. Enl. denna beskrivning måste hörnhuset nr 4 enl. Wrangels beteckning avses; Erik Arvidssons hus var naturligtvis kannegjutarehuset,

se nr 2 ovan.

Nr 5. Åke Oxenstierna ägde huset Trångsund 12, se band I, sid. 223.

Nr 6. Johan Melis' hus, torde ha varit beläget i nuv. kv. Rådstugan, mot Trångsund, mellan de båda västra hörnhusen, d.v.s. nr 6 enl. Wrangels boteckning.

Nr 7,8. Om dessa hus, som voro nr 7, 8 i kv. Rådstugan, se nr 2 ovan.

Nr 9. Hans Hansson Oliveblad i Trångsund ägde ett hus, som enl. uppgift 1645 16/8 i tänkeboken gränsade till biskop Johannes Mathias hus och enl. uppgift 1647 17/3 till det hus, som Johan Sparman då sålde till bokbindaren Kristoffer Wenkstern. I tänkeboken omtalas, huru biskopen i Strängnäs Johan Mattias (Oljeqvist) 1645 16/8 av sal. Jost Hanssons änka köpte två stenhus, det ena vid Trångsundsgränden, det andra vid Prästgatan.

Nr 10. Olof svärdfejare upptages 1646 vid Prästgatan, se W., sid. 378.

Nr 13. Israel Olsson vid Prästgatan, enl. W., sid. 378.

Nr 14. Rörande Hans Ungor bokbindare, se Arvid Hodbergs uppsats i Pro Novitate II. Hans hustru, änka efter Lars Olofsson bokbindare, gifte sig efter Ungers död med Kristoffer Wenkstern, se nästa.

Nr 15. Se föregående. Kristoffer Wenkstern fick 1647 17/3 upplåtelse av Johan Sparman på ett hus intill Hans Hansson Oliveblads hus i Trångsund enl. W., sid. 396, not. 182-183; se nr 9 ovan.

Nr 16. De båda husen, som tillhörde apotekaren Philip Magnus Schmidt, voro väl belägna bakom Stortorget nr 14, alltså vettande åt Prästgatan och gränden. Se Holmiana et Alia, band I, sid. 222.

Nr 17. Jöran Behms änka; mannen fanns 1646 bosatt vid Prästgatan, se W., sid. 378; förmodligen var Hans Jönssons hus bakhuset till Stortorget 16. Om Jöran Behm, som var skräddare, se närmast föreg. uppsats, registret.

Nr 19. Johan Schantz upptages i längden för 1646 (se W., sid. 378) som bosatt i hus vid Prästgatan; utan tvivel avses bakhuset till Stortorget 18, se även W., sid. 393.

Nr 21. Bengt Mattsson ryssetolk ägde Stortorget 16 och husen väster därom fram till Prästgatan, där nr 21 lät. Se vidare band I, sid. 221.

Nr 22. Guldsmeden Alexander Klark är tydligen identisk med Sanner Klark, se W., sid. 378, som bodde i Helvetesgränden 1646.

Nr 23. Anders Larsson upptages även i Helvetesgränden 1646, se W.,

sid. 378.

Nr 25. Johan Gunnarsson Bank ägde södra delen av nuv. Storkyrkobrinken 1. Huset hade tillhört Hans glasmästare och därefter gått till änkan och hennes män, av vilka J.G. var den siste. Se föregående uppsats, Hans Hansson glasmästare.

Nr 26-29, 31. Hans Weiler och hans någ generalpostdirektören Johan von Beijer ägde flera hus i Storkyrkan, se W., sid. 268, och min uppsats om S. Nicolai port i Samf. S. Briks årsbok för 1915.

Nr 30. Hans Wessels hus låg vid Prästgatan, se W., sid. 378.

Nr 34. Var nuv. komministerhuset i västra hörnet av Prästgatan och Storkyrkobrinken, Västerlånggatan 19 alltså.

Nr 35. De här upptagna Claes Allors och Jacob Skotzwinckel finnas i mantalslängden för 1631 såsom nr 9 och 10 resp; i skotteboken för 1620 som nr 13 och 21 resp.

Nr 38. Hans Andersson finns i mantalslängden för 1631 som nr 25.

Nr 39. Hans Israelsson bodde 1646 vid Prästgatan, se W., sid. 378.

Nr 40. Holger målare " " " " " " " "

Han upptages i skotteboken för 1620 såsom nr 20 närmast före Jacob Skåsewinckel.

Nr 43. Ulf Persson bodde 1646 vid Prästgatan, se W. sid. 378.

Nr 45. Anders Eriksson bodde 1646 vid Prästgatan, se W., sid. 378.

Nr 46. Hårten Olofsson bodde 1646 vid Prästgatan, se W., sid. 378.

Nr 47. Fru Beata Oxenstierna, g.m. ståthållaren Erik Jörensso Ulf-sparre, fick 1645 9/2 ett hus vid Prästgatan, sträckande sig upp till Trångsund; se W., sid. 381 och 396. Utan tvivel avses dock här ett annat hus, sannolikt långt sydligare, kanske i närheten av Kåkbrinken, måhända just bakhuset till Stortorget 20. Hon var syster till Åko Oxenstierna, se ovan nr 5, och besläktad med Boo Ribbing, som ägde Stortorget 20.

Nils Trana var å 1646-års förteckning upptagen som boende i Kåkbrinken, se W., sid. 373.

Nr 50. Mäster David pärlstickare bodde 1646 på Skomakarogatan, se W., sid. 378 och 392. Han uppgives på sistnämnda ställe 1651 28/1 av mäster Jacob Friis ha fått upplåtelse på ett hus mellan Skomakarogatan och Prästgatan, hållande i bredd vid den senare gatan från skräddaren Hans Jönssons hus till fru Helona Bielkes tomt 15 alnar. Han upplät huset s.å. 19/7 till Johan Holm. Orangel kallar pärlstickaren, W.

sid. 392, för David Centor, men i förteckningen för 1652 David Rigter. Huset såldes 1644 19/6 (tänkeboken, fol. 66) för 800 riksdaler in specie till mästare David Rinthor pärlstickare. Det var 2:a huset åt Prästgatan från hörnet till Kåkbrinken. Laget var på Prästgatan strax vid Kåkbrinken mellan Jakob skinnares och sal. Sylvester Sylvesterssons hus; husets längd var 18 alnar, bredd 13 1/2 aln. Se vidare Holmiana et Alia, band I, sid. 215.

Nr 51. H. Jöns kurk tycks ha ägt Stortorget 22.

Nr 52. Mästare Fredrik Beijer (eller Geijer) skräddare fick 1637 15/3 av Pancratz Heideman upplåtelse av två sin hustrus stonhus vid Stortorget, 2:a huset fr. Kåkbrinken åt Skomakaregatan, bägge under ett och samma tak. Längden från torget till sal. Carl Jönssons hus (som alltså låg väster om Fredrik skräddares) var 22 1/4 aln. Se även nästa och nr 50, samt Holmiana et Alia, band I, sid. 215.

Nr 54. Pancrats Heideman kvartermästare under ett ryttareregemente upplät 1637 12/7 till Olof Mattsson ett stonhus mellan Hans Jönssons och Fredrik Geijer (l. Beijer) skräddares hus. Detta skulle således ha varit närmast söder om nr 52.

Nr 55. Hans Jönssons hus låg tydligen närmast söder om föregående. I/W. sid. 392, not. 139, läses, att fru Gunilla Bjelke till pärlstickaren David Centor upplät ett stonhus på Prästgatan strax invid Kåkbrinken mellan Jakob skinnares och sal. Sylvester Sylvesterssons hus. Det sistnämnda låg i hörnet av Kåkbrinken och Prästgatan på brinkens södra sida, se Holmiana et Alia, band I, sid. 215.

Nr 57. Peter skomakares hus i hörnet av Stortorget och Skomakaregatan omtalas 1631 12/10. Huruvida det är detta, som avses, måste jag lämna öppet; det torde förtjäna märkas, att Märten Bollman 1711 bodde i Ceres 3, Skomakaregatan 13.

Nr 60. Jonas Jönsson ägde säkert grannhuset i söder till Skomakaregatan 7, alltså nr 9, enl. W., sid. 259 ff.

Nr 65. Mästare Matz Ersson skomakare bodde 1646, enl. W., sid. 378, på Skomakaregatan.

Nr 67. Elias Fult (oj Kult) skinnare ägde huset Svartmangatan 12.

Nr 68. Mästare Johannes Stalenius ägde huset Svartmangatan 10, se band I, sid. 268.

Nr 69. Fru Beata Oxenstiernas hus, se W., sid. 95 & 345, samt Holmiana et Alia, band I, sid. 231 och 298. Se nästa.

Nr 70, 72. I band I, sid. 298, har jag omtalat, att mästare Hans Hen-